

LUNDS UNIVERSITET
Ekonomihögskolan

Corporate Governance

Vinst och hållbarhet enligt svensk aktiebolagsrätt

Amir Dosljaki

INSTITUTIONEN FÖR HANDELSRÄTT
Affärsjuridisk kandidatuppsats
15 högskolepoäng
HARH13
VT 2024

Abstract

My bachelor's thesis focuses on analyzing the possibilities of reconciling the profit motive according to Chapter 3, Section 3 of the Swedish Companies Act with sustainability. Both sustainability and profit motive are important aspects. It is difficult to combine the two aspects in a limited liability company when profit generation is the aim, which can lead to a collision with sustainability aspects.

In the second chapter, the focus is on the profit motive according to Chapter 3, Section 3 of the Companies Act and how it is legally defined and applied in practice. This provides an understanding of the central role of the profit motive in corporate governance and its potential conflict with short- and long-term profit perspectives. The third chapter examines whether it is possible for limited liability companies to deviate from the strict profit motive. This is based on an analysis of the flexibility and limitations of the law. This paper has also highlighted how companies are faced with the choice between maximizing profits while taking broader social and environmental responsibilities. The chapter concludes with sustainability aspects from the Code for Swedish Companies, where non-mandatory acts as guiding norms. These are mainly followed by listed companies, but small companies are inspired by them to be able to adapt more effectively in the future to the transition towards sustainability.

My conclusion shows that there is a growing legal and moral expectation on Swedish limited companies to balance profit generation with sustainability responsibility. Sustainability responsibility may entail higher costs for limited companies in the short term, which may make limited companies less efficient in generating more profit. However, the perspective changes when looking at the long term. The future of corporate governance in Sweden and the European Union looks increasingly focused on integrating sustainability. This as a central part of corporate strategies, which is crucial to promote sustainable development both economically and environmentally.

Sammanfattning

Min kandidatuppsats fokuserar på att analysera vilka möjligheter det finns att förena vinstsyftet enligt 3 kap. 3 § aktiebolagslagen med hållbarhet. Både hållbarhet och vinstsyfte är viktiga aspekter. Det är svårt att kombinera de två aspekterna i ett aktiebolag då vinstgenerering är det man strävar efter, detta kan leda till kollision med hållbarhetsaspekter.

I det andra kapitlet ligger fokuset på vinstsyftet enligt 3 kap. 3 § i aktiebolagslagen samt hur det juridiskt definieras och tillämpas i praktiken. Detta ger en förståelse för vinstsyftets centrala roll i företagsstyrning och dess potentiella konflikt med kort- och långsiktiga vinstperspektiv. I det tredje kapitlet undersöks om det finns möjlighet för aktiebolag att avvika från strikt vinstsyfte. Detta utifrån en analys av lagens flexibilitet och begränsningar. I denna uppsats har det även belysts hur företag står inför valet mellan att maximera vinst och samtidigt ta ett bredare socialt och miljövänligt ansvar. Kapitlet avslutas med hållbarhetsaspekter från koden för svenska bolag, där icke tvingande agerar som vägledande normer. Dessa följs huvudsakligen från börsnoterade aktiebolag, men småbolag inspireras av dessa för att kunna anpassa sig mer effektivt i framtiden på omställningen mot hållbarhet.

Min slutsats visar att det finns en växande juridisk och moralisk förväntan på svenska aktiebolag att balansera vinstgenerering med hållbarhetsansvar. Hållbarhetsansvaret kan medföra högre kostnader för aktiebolag på kort sikt, vilket gör att aktiebolag kan bli mindre effektiva när det gäller att generera mer vinst. Perspektivet ändras dock när man tittar på lång sikt. Framtiden för företagsstyrning i Sverige och inom Europeiska unionen ser ut att alltmer inriktas på att integrera hållbarhet. Detta som en central del i företagsstrategier, vilket är avgörande för att främja en hållbar utveckling både ekonomiskt och för miljön.

Innehållsförteckning

Abstract	3
Sammanfattning	4
Förkortningar.....	6
1. Inledning.....	7
1.1 Bakgrund och relevans av ämnet.....	7
1.2 Syfte och frågeställningar.....	9
1.3 Avgränsningar.....	10
1.4 Metod och material.....	10
1.5 Disposition av uppsatsen	11
2. Vinstsyftet enligt ABL.....	12
2.1 Inledning.....	12
2.3 Implicit vinstsyfte i aktiebolag: en analys av 3 kap. 3 § ABL	13
2.3.1 Vinstmaximeringsprincipen.....	15
2.4 Vinstsyftets roll i bolagsstyrning	16
2.5 Aktieägarens rättigheter och vinstsyftet	17
2.6 Borgenärsskydd och vinstsyftet.....	18
2.7 Vinstsyftets tidshorisont	19
2.8 Överträdelse av vinstsyftet	21
2.9 Uppenbarhetsrekvisitet	22
3 Avvikelser från vinstsyftet	24
3.1 Avsteg från vinstsyfte i ABL: aktieägarskyddsreglerna och samtyckesmöjligheter	24
3.1.1 SAS-principen	26
3.2 Undantag från vinstsyfte	27
3.3 Verksamhetssyftet i bolagsordningen och processen för att ändra syftet.....	29
3.4 Svensk kod för bolagsstyrning	30
4 Slutsats.....	32
4.1 Diskussion.....	32
4.2 Syn på vinstsyftets roll i aktiebolagslagstiftningens framtid.....	34
5 Referenslista.....	38
5.1 Offentligt tryck	38
Statens offentliga utredningar.....	38
Direktiv.....	38
5.2 Litteratur.....	39
5.3 Rättsfall.....	43

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag
CSDR	Central Securities Depositories Regulation
EU	Europeiska unionen
ESG-faktorer	Environmental, Social and Governance) Miljö, Socialt ansvar och styrning
FN	Förenta nationerna
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation
HD	Högsta domstolen
NJA	Nytt juridiskt arkiv avd. I
Prop.	Proposition
SAS-principen	Samtliga aktieägares samtycke
SDG	Sustainable Development Goals
SOU	Statens offentliga utredningar

1. Inledning

1.1 Bakgrund och relevans av ämnet

Agenda 2030, som antogs av FN:s medlemsländer i september 2015, utgör en ambitiös handlingsplan för att främja hållbar utveckling världen över. Dess hållbara utvecklingsmål (SDG) har haft en betydande inverkan på företagsvärlden genom att skapa en ram för hållbarhet och ansvarstagande. Företag har en avgörande roll i att uppnå dessa mål. Detta eftersom de är både ekonomiska och samhällliga aktörer med potential att bidra till positiva sociala och miljömässiga förändringar. Ett centralt element i Agenda 2030 är att främja hållbar ekonomisk tillväxt. Med detta menas att miljömässig integritet och social rättvisa upprätthålls, vilket är direkt relevant för företagens verksamhet och långsiktiga överlevnad.¹

En viktig aspekt är integreringen av hållbarhetsmål i företagens strategi och verksamhet. Det innebär att företag arbetar med att minska sin miljöpåverkan, främja god arbetspraxis och bidra till samhället på ett sätt som stödjer de globala målen.² Hållbarhet kan leda till innovation, nya affärsmöjligheter och en starkare riskhantering, samt stärka företagets varumärke och relationer med intressenter. Utmaningarna av Agenda 2030 är att företag omvärderar sina affärsmodeller och anpassa dem till en mer hållbar och rättvis världsordning. Detta kräver samarbete mellan offentliga, privata och civilsamhällets organisationer för att säkerställa en integrerad och effektiv approach till hållbar utveckling.³

The European Green Deal eller den europeiska gröna given, lanserades av Europeiska kommissionen i slutet av 2019.⁴ Den syftar till att omforma Europeiska unionens ekonomi och samhälle för att möta klimatutmaningarna och uppnå hållbar utveckling. För företag i Europeiska unionen, inklusive svenska företag, innebär detta omfattande förändringar och möjligheter. Den europeiska gröna given strävar efter att göra Europeiska unionens

¹ United Nations. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development." 2015.

² Scheyvens, R., Banks, G., & Hughes, E. (2016). The Private Sector and the SDGs: The Need to Move Beyond 'Business as Usual'. *Sustainable Development*, 24(6), 371-382.

³ Sachs, J.D. (2015). *The Age of Sustainable Development*. Columbia University Press.

⁴ <https://www.ri.se/sv/berattelser/grona-krav-fran-eu-det-har-behover-du-veta>.

ekonomi hållbar, genom att förvandla klimat- och miljöutmaningar till möjligheter inom alla policyområden. Målet är att Europeiska unionen ska bli klimatneutralt senast år 2050.⁵ Fokus ligger på nyckelområden som ren energi, hållbar industri, byggsektorn och renovering, hållbara transporter och biologisk mångfald.⁶

Företagen kommer att behöva anpassa sina verksamheter för att minska sitt klimatavtryck och sin miljöpåverkan. Det kan innebära exempelvis investeringar i renare teknologier och utveckling av hållbara produkter och tjänster. Samtidigt skapar den europeiska gröna given nya affärsmöjligheter genom en växande efterfrågan på hållbara lösningar och produkter. Europeiska unionen planerar även att stödja innovation och den gröna omställningen genom olika finansieringsmekanismer. Detta kan innebära tillgång till nya finansieringskällor för företag som engagerar sig i hållbara projekt. Företag som ligger i framkant med hållbarhetskraven kommer sannolikt att gynnas av en starkare konkurrensposition och förbättrad kundlojalitet.⁷

EU:s taxonomiförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852) är en central del av EU:s strategi för att främja hållbarhet och bekämpa klimatförändringar. Den etablerar en enhetlig EU-definition av hållbara ekonomiska aktiviteter och syftar till att styra finansiella flöden mot hållbara investeringar. Taxonomiförordningen täcker sektorer som energi, skogsbruk, industri, transport och byggande, som tillsammans svarar för cirka 80% av Europas växthusgasutsläpp.

En nyckelaspekt av taxonomiförordningen är att den inrättar en klassificering av miljövänlig ekonomisk verksamhet och ger företag och investerare en gemensam definition av hållbara investeringar. Den syftar också till att integrera miljö-, sociala och bolagsstyrningsfaktorer (ESG-faktorer) i riskhantering och beslutsfattande inom finanssektorn samt att skapa transparens och långsiktighet.⁸ EU:s direktiv om icke-finansiell rapportering (SFDR) och Corporate CSRD⁹ förbättrar rapporteringsskyldigheten för hållbarhet,¹⁰ vilket stödjer finansieringen av hållbara

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX%3A32020R0852>.

⁶ <https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/>.

⁷ Ibid.

⁸ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/finansmarknad/taxonomi-ska-gora-det-enklare-att-identifiera-och-jamfora-miljomassigt-hallbara-investeringar/>.

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX%3A32020R0852>.

¹⁰ <https://www.foretagarna.se/driva-eget-foretag/hallbarhetsportalen/sfdr-sustainable-finance-disclosure-regulation/>.

investeringar¹¹ och bidrar till att uppnå EU:s långsiktiga mål för hållbar utveckling och klimatneutralitet.

Det är uppenbart att mänsklig aktivitet påverkar den värld som omger oss. Vardagliga aktiviteter såsom konsumtion och resor erbjuder många möjligheter, men de kommer också med en kostnad. Ofta är det miljön och människor i mindre utvecklade länder som får betala det högsta priset.¹² Min uppfattning är att det globalt har vuxit fram en starkare medvetenhet om miljöns och våra medmänniskors välbefinnande. Nyfikenhet beträffande rättvisemärkta och ekologiska produkter kan ha förenklat för konsumenter att göra miljövänliga och etiska val. Dessa produkter syftar till att tillverkare i utvecklingsländer får rimlig ersättning och att produkterna tillverkas med minimal miljöpåverkan. Trenden att källsortera och tänka mer "grönt" har också blivit populär. Företag verkar ta ett ökat ansvar och avstår från barnarbete och skadliga produktionsmetoder. Att ta ansvar för vår inverkan på miljö och omvärld är avgörande för att säkerställa att framtidens generationer får uppleva en minst lika bra värld som den nuvarande. Sammantaget verkar samhället sträva efter hållbar utveckling. Frågan kvarstår om hur mänskligheten kan bibehålla en hög levnadsstandard utan att skada någon annan eller naturen, vilket är en politiskt laddad fråga. I denna uppsats är inte den politiska dimensionen central, utan fokus ligger snarare på hur hållbarhet kan hitta ett samspel med lagen för svenska aktiebolag enligt aktiebolagslagen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsens syfte är att deskriptivt utforska möjligheten för svenska aktiebolag att förena vinstsyfte med principer om hållbarhet. För att kunna besvara syftet är utgångspunkten följande tre frågeställningar:

- Vad innebär 3 kap. 3 § aktiebolagslagen för vinstsyftet och hur kan man granska och tillämpa dessa juridiska ramverk i praktiken?
- Finns det undantag från vinstsyftet enligt aktiebolagslagen?
- Hur kan i så fall aktiebolag avvika från vinstsyftet?

¹¹ <https://www2.deloitte.com/se/sv/pages/audit/articles/Direktiv-om-hallbarhetsrapportering.html>.

¹² <https://unric.org/sv/fakta-om-de-minst-utvecklade-laenderna-mul-laenderna/>.

1.3 Avgränsningar

Det kan finnas konflikter för svenska aktiebolag att kombinera hållbarhet med vinstsyftet, därför är det inte relevant att ingå på hur bolag fungerar när de har ett annat primärt syfte än att generera vinst.

När det gäller bolagsledningen kommer ingen distinktion att göras mellan VD och styrelse. I stället kommer hela bolagsledningens beslutsprocess att ses som en enhet. Detta tillvägagångssätt görs för att ge en helhetsbild av hur beslut fattas på ledningsnivå utan att behöva dyka ner i individuella roller och ansvarsområden.

Även om frågan om bolagsledningens beslutsprocess behandlas, kommer ingen fördjupning av minoritetsskyddsreglerna att göras eftersom det inte är möjligt att klandra bolagsledningens beslut i detta sammanhang. Minoritetsskyddsreglerna är viktiga för att skydda minoritetsaktieägares rättigheter men faller utanför uppsatsens fokus.

1.4 Metod och material

För att besvara mina frågeställningar, kommer i denna kandidatuppsats den rättsdogmatiska metoden att användas. Metoden är inriktad på att analysera och tolka gällande rätt. Den är särskilt lämplig för djupgående granskning av lagtexter, prejudikat och doktrin.¹³ En rad olika rättskällor kommer att analysera för att få en omfattande förståelse för ämnet. Detta kommer vara ett verktyg till att besvara de forskningsfrågorna och uppnå uppsatsens syfte.¹⁴

Svensk rätt kommer att vara en central del av min analys. Att gå igenom lagtext, förarbeten och prejudikat – är en avgörande del och får användas i en juridiskt argumentation¹⁵. Genom att få en grundlig inblick i hur svensk lagstiftning är utformad kommer detta att ge läsaren en förståelse i hur lagstiftningen är avsedd att fungera. Prejudikat är en viktig del av rättsdogmatisk metod och kommer att användas för att illustrera hur exempelvis vissa principer så som uppenbarhetsrekvisitet ska tolkas. Uppenbarhetsrekvisitet nämns i viss rättsfall och i viss inte – men åberopas av domen likväl. Enbart HD-domar används i uppsatsen för att dessa fungerar som vägledning och

¹³ <https://svjt.se/svjt/2004/1>.

¹⁴ Peczenik (1995) s. 33.

¹⁵ Peczenik (1995) s. 35.

har den högsta prioritet i det svenska rättssystemet.¹⁶ På grund av uppsatsens fokus, är min första utgångspunkt lagtexten. Särskilt 3 kap. 3 § ABL:s oklara utformning gör så att den kompletteras främst av doktrin och rättslitteratur. Aktuella rättsfall för vinstsyftets lagreglering har inte kunnat användas, till följd av att dessa inte föreligger. Urvalet av prejudikat har gjorts på så sätt för att bättre förstå innebörden av vinstsyftet, som inte har fått en förändrad tolkning genom tiderna. För att förstå autoriteten i aktiebolagslagen har visat rättsfallet också tydligt hur man har tolkat vinstsyftet analogiskt i samband med ideell förening. Betydelsen av lagtext och förarbeten bör dock inte underskattas. Eftersom dessa rättskällor i vissa delar av denna uppsats, har utgjort grundläggande förutsättningar för att klarlägga rättsläget. Endast ett fåtal äldre rättsfall har använts när det gäller uppenbarhetsrekvisitet på grund av att nyare rättsfall inte förekommer. Dessa tolkar rekvisitet ensam och gör tydligt innebörden och förklarar likaså att dess giltighet i huvudsak av vissa författare ifrågasätts än idag. Ett prejudikat visar tillfällen där rekvisitet har använts och nämns. Ett annat prejudikat har inte använt sig av begreppet uppenbarhetsrekvisitet men handlar i enlighet med dess betydelse och princip.

1.5 Disposition av uppsatsen

I kapitel 2 av denna kandidatuppsats utforskas vinstsyftet enligt aktiebolagslagen (ABL) i detalj. Kapitlet inleds med en djupgående analys av det implicita vinstsyftet i aktiebolag, med särskilt fokus på 3 kap. 3 § aktiebolagslagen (ABL). Kapitlet innehåller också hur detta syfte påverkar företagsstrategier och beslutsfattande.

Vidare undersöks vinstmaximeringsprincipen och dess betydelse inom bolagsstyrning och en diskussion om hur principen påverkar ledningens beslut och företagets övergripande mål. Ett särskilt fokus läggs på hur vinstsyftet samverkar med aktieägarnas rättigheter och förväntningar samt borgenärsskyddets roll i att balansera intressen mellan olika parter. Detta är relevant för att balansera vinstsyfte med aktieägarnas intressen och förväntningar. Att beakta borgenärsskyddet är avgörande för att skapa långsiktig hållbarhet samt rättvisa och transparens.

I denna uppsats jämförs även kortsiktiga och långsiktiga vinstperspektiv. Orsaken till dessa jämförelser är att påvisa de fördelar som finns med långsiktiga vinstperspektiv. En

¹⁶ <https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/avgoranden/>

annan del som framkommer i denna uppsats är konsekvenserna av överträdelser av vinstsyftet. Orsaken till detta är att klargöra allvarligheten med överträdelser som ibland kan bli svåra att hantera på grund av den tunga bevisbördan i uppenbarhetsrekvisitet. Slutligen diskuteras det betydelsen av uppenbarhetsrekvisitet och dess roll i att bestämma när en överträdelse anses ha skett.

I kapitel 3 ligger fokuset på avvikelser från vinstsyftet. En analys om hur aktiebolag kan göra avsteg från detta syfte, inklusive aktieägarsskyddsregler och möjligheter för samtycke. Här inkluderas även en fördjupning i samtliga aktieägares samtycke (SAS)-principen och dess tillämpning. För att kunna besvara på en av mina forskningsfrågor undersöker undantag från vinstsyftet och hur företag kan ändra sitt verksamhets syfte genom bolagsordningen.

I det avslutande kapitel 4 presenteras en sammanfattning av de viktigaste upptäckterna i min uppsats, besvarar frågorna och ger förslag på områden för framtida forskning. Detta kapitel syftar till att ge en övergripande bild av uppsatsens bidrag till förståelsen av vinstsyftet i relation till hållbarhet och bolagsstyrning.

2. Vinstsyftet enligt ABL

2.1 Inledning

Enligt 3 kap. 3 § ABL är det grundläggande syftet med ett aktiebolag att generera vinst till sina aktieägare. Detta kapitel syftar till att utforska och analysera olika aspekter av vinstsyftet i enlighet med utgångspunkten i 3 kap. 3 § ABL lyder:

”Om bolagets verksamhet helt eller delvis skall ha ett annat syfte än att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna, skall detta anges i bolagsordningen. I så fall skall det också anges hur bolagets vinst och behållna tillgångar vid bolagets likvidation skall användas.”

Genom en noggrann analys kommer det att belysas hur implicit vinstsyfte framträder i aktiebolag, och vilken betydelse detta har i praktiken.

Ett centralt område som kommer att diskuteras är vinstmaximeringsprincipen. Orsaken till att denna princip blir avgörande är för att förstå företagsledningens agerande och

beslutsprocesser i ett aktiebolag. Vidare kommer vinstsyftets roll i bolagsstyrning att utforskas, en granskning av hur detta syfte påverkar beslut på strategisk nivå och daglig verksamhet i företag. Aktieägarnas rättigheter i förhållande till vinstsyftet är en annan viktig aspekt. Denna del fokuserar på vilka rättigheter aktieägarna kan förvänta sig i samband med bolagets vinstsyfte och hur dessa kan användas mot företagets ledning. Vidare undersöks hur vinstsyftet interagerar med borgenärsskyddet, vilket är avgörande för att bevara företagets finansiella stabilitet, skydda borgenärerna och upprätthålla företagets förtroende. I diskussionen lyfts det upp skillnaden mellan kortsiktiga och långsiktiga vinstperspektiv. Denna distinktion är central för att förstå hur företag navigerar mellan omedelbara finansiella krav och hållbar tillväxt. Dessutom undersöks vad som händer vid överträdelse av vinstsyftet, inklusive potentiella rättsliga konsekvenser och hur detta påverkar aktieägare och andra intressenter. Slutligen kommer uppenbarhetsrekvisitet att analyseras. Detta begrepp är avgörande för att definiera gränsen för vad som anses vara acceptabelt inom ramen för vinstsyftet, och hur detta kan tolkas i praktiska situationer.

2.3 Implicit vinstsyfte i aktiebolag: en analys av 3 kap. 3 § ABL

I 3 kap. 3 § ABL anges att syftet ska vara att "ge vinst" och att det ska vara fråga om att "ge vinst till fördelning mellan aktieägarna". Även om bestämmelsen har funnits med sedan 1895,¹⁷ finns det ingen riktigt samförstånd kring dess exakta innebörd som undersöks senare i det första kapitlet.

Det är inte tillåtet att agera mot bolagets verksamhetssyfte och bestämmelsen i 3 kap. 3 § ABL fungerar som en skyddsregel för aktieägarna. Regeln ska ge en garanti på att bolagsledningen handlar i linje med aktieägarnas intresse av maximal avkastning, under förutsättning att bolagsordningen inte bestämmer ett annat syfte.¹⁸ Bolagsledningen måste förhålla sig inom ramen för vinstsyftet för att förvalta bolaget. Dessutom får bolagsledningen inte bryta mot tvingande lagar för att uppnå vinst.¹⁹ Samtidigt får inte heller ett beslut strida mot vinstsyftet och beslut som inte räknas med att generera vinst

¹⁷ Proposition (Prop.) 2004/05:85, s. 219.

¹⁸ Stattin, Daniel, Aktiebolagets funktion, 2021, s. 255 och 347.

¹⁹ Skog, Rolf, Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen, SvJT 2015, s. 11 och 15.

för bolaget uppfattas som motstridande. Ett motstridande beslut som faller in under kriterierna i föregående mening kan leda till juridiska konsekvenser för de personer som är ansvariga för beslutsfattandet, närmare om det i avsnitt 2.8 och 2.9.

Om bolagsordningen innehåller ett annat verksamhets syfte än vinstsyftet enligt lag ska det också anges hur vinsten och tillgångar ska användas om bolaget skulle likvideras, enligt 3 kap. 3 § 2:a meningen ABL. Med andra ord innebär det att verksamheten genom bolagsordningen kan bedrivas utan vinstsyfte och att vinsten genom sådan regel kan delas ut till andra än aktieägarna.²⁰ Regleringen i 3 kap. 3 § 2:a meningen ABL innehåller indirekt både en beslutsnorm och en fördelningsnorm.²¹

Vinstsyftet som beslutsnorm binder både bolagsstämman och styrelsen, samt eventuell verkställande direktör, vilka inte får fatta beslut i strid mot detta syfte.²² Det är viktigt att notera att vinstsyftet inte bör uppfattas som ett vinstsyfte bortom det som är rimligt (in absurdum). Det finns olika åsikter om tolkningen av vinstsyftet. Inom doktrinen anser vissa anser att styrelsen måste kunna ta affärsrisker och en förlustverksamhet kan rättfärdigas med faktum att den blir eller är vinstgivande,²³ medan andra anser att vinstsyftet tolkas på det sätt att företag endast får göra investeringar som genererar intäkter som är större än kostnader.²⁴ Ett resultat av den senare tolkningen är att hållbarhetsarbete i vissa fall kan strida mot vinstintresset.

Trots regeringens tydliga ståndpunkt om att hållbart företagande bör uppfyllas i företagets verksamhet,²⁵ finns uttalanden som antyder att aktiebolagets syfte kan även vara kortsiktigt. I samband med förarbetet,²⁶ framhåller Aktiebolagskommittén i Statens offentliga utredningar (SOU) 1995:44 vikten av en aktiv ägarfunktion och ägarnas beslutanderätt.²⁷ Dock kan detta tolkas tillsammans med lagtexten i 3 kap. 3 § ABL som att det är kortsiktig vinst enbart i aktieägarnas intresse som ska uppnås.²⁸ Däremot motsägs ett fokus på kortsiktighet av att aktiebolaget har en obegränsad livslängd och många bolag måste bedriva verksamheten hållbart för att agera i linje med vinstsyftet.²⁹

²⁰ Nerep, Erik m.fl. Aktiebolagslagen, en kommentar, kapitel 1–6 s. 224.

²¹ Östberg, Jessica, Några tankar kring aktiebolagets vinstsyfte, s. 209.

²² Åhman, Ola, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten, 1997, s. 681.

²³ Taxell, Lars Erik, Aktiebolagets organisation, 1988, s. 11.

²⁴ Skog, Rolf, Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen, SvJT 2015, s. 15.

²⁵ Prop. 2015/16:193, s. 35.

²⁶ Prop. 1997/98:99.

²⁷ SOU 1995:44, s. 11.

²⁸ Eklund, Karin; Stattin, Daniel, Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt, 2021, s. 111.

²⁹ Östberg, Jessica, Några tankar kring aktiebolagets vinstsyfte, s. 209.

2.3.1 Vinstmaximeringsprincipen

Den grundläggande regeln i 3 kap. 3 § ABL anger att bolaget anses ha ett rent vinstsyfte som tidigare nämnt, om inte annat anges i bolagsordningen. Om bolagets verksamhet delvis eller helt har ett annat syfte än att generera vinst för utdelning till aktieägarna, ska detta anges i bolagsordningen. Det ska även framgå hur bolagets vinster och innehav ska användas vid likvidation enligt 3 kap. 3 § ABL. Denna regel består av två delar: (a) att bolagets syfte är att maximera sin vinst och (b) att utdelning eller annan värdeöverföring från bolaget (om inte annat anges i bolagslagen) inte får ske till icke-aktieägare.

"Vinst" i denna kontext innebär inte att maximera årlig vinst enligt resultaträkningen, utan att maximera värdet på bolagets eget kapital, beräknat genom en diskonterad kassaflödesvärdering. Denna beräkning måste inkludera nuvärdet av alla framtida risker som negativt påverkar värdet på bolagets eget kapital. Det är möjligt att avvika från nyss nämnda regler i bolagsordningen. Till exempel kan bolagsordningen kräva att bolaget årligen betalar en summa motsvarande hälften av föregående årsvinst till Svenska Röda³⁰ Korset. Detta skulle ändra bolagets "syfte" enligt vinstfördelningsregeln, men inte enligt vinstmaximeringsregeln. Ändringar i bolagsordningen ligger under bolagstämman exklusiva kompetens, därför uppmanas aktieägarna att definiera bolagets syfte, men för att en avvikelse från vinstmaximeringsregeln ska vara giltig måste alla närvarande aktieägare rösta för det, och de måste representera minst 90% av aktierna i bolaget. Varje aktieägare har därmed en vetorätt gällande att definiera bolagets syfte på ett sätt som avviker från vinstmaximeringsregeln. Avvikelser från vinstmaximeringsregeln är ovanliga både vid bolagets bildande och genom resolutioner vid bolagsstämman. Därför styr dessa regler vanligtvis bolaget, även om de flesta eller alla aktieägare faktiskt kan ha andra uppfattningar om bolagets syfte.³¹

Lagen snävar inte in anvisningar för hur beslut eller strategin ska formuleras. Bestämmelsen gäller snarare som en garanti för aktieägare att resurserna som används för aktiebolagets rörelse används för att generera vinst. Normen förklarar inte hur vinsten ska nås, utan mer

³⁰ Niklas Arvidsson and Rolf Dotevall Shareholder power and sustainability in the Swedish corporate governance model kapitel 13 s. 296.

³¹ Ibid.

att bland annat ledningen är skyldiga att sträva efter vinst.³² Vinständamålet gäller oavsett vad ägarna vill, så länge bolagsordningen inte innehåller annat syfte. Enligt aktiebolagslagstiftningen positioneras aktieägarna som de som i slutändan får ta del av bolagets vinst. Vinsten definieras enkelt som skillnaden mellan inkomster från försäljning av varor eller tjänster och kostnaderna för produktion och försäljning. För bolaget är det kritiskt att verksamheten genererar ett överskott, det vill säga en vinst. Aktieägarnas rättigheter som residualtagare innebär att de får sin del av vinsten efter att bolagets alla övriga skulder och förpliktelser har blivit betalda. Aktieägarmodellen betraktas som den primära grunden för alla aktiebolag, med målet att främja aktieägarnas intressen.³³ Denna princip fungerar som en riktlinje för hur vinstmålet bör uppnås, och innebär en fundamental skyldighet för bolagets ledning att ständigt sträva efter att maximera vinsten. Det innebär att ledningen ska välja de åtgärder som bäst uppfyller detta mål. Således fungerar vinstmaximeringsprincipen som en riktlinje för bolagets beslut. Om det finns flera möjliga handlingar, där ingen leder till vinst, bör ledningen välja det alternativ som orsakar minst förlust.³⁴ Bergström och Samuelsson framhåller att beslutsprincipen om aktieägarvärdesmaximering behöver operationaliseras ytterligare för att ge klara riktlinjer i tillämpningen av vinstsyftet.

2.4 Vinstsyftets roll i bolagsstyrning

Bolagsstämman är det högsta beslutande organet i ett aktiebolag som består av bolagets aktieägare. Vid bolagsstämman har aktieägarna enligt 7 kap. 1 § ABL möjlighet att utöva sitt inflytande över bolaget, vanligtvis proportionellt mot antalet aktier de innehar. Huvuduppgifterna för bolagsstämman innefattar att välja styrelse och revisorer, godkänna årsredovisningen, besluta om vinstutdelning. Andra viktiga frågor som hanteras av bolagsstämman är ändringar i bolagsordningen eller beslut om fusioner och uppköp enligt 7 kap. 1 § ABL. Bolagsstämman hålls årligen 7 kap. 10 § ABL, och kallas då för årsstämma, men kan även sammankallas vid behov som en extra bolagsstämma som är reglerad i 7 kap. 13 § ABL.

³² Ohlson (2012) s. 38.

³³ Niklas Arvidsson (2010) s. 80f.

³⁴ Niklas Arvidsson (2010) s. 84f.

Styrelsens makt är dock negativ bestämd, så att makten begränsas av bolagsstämmans exklusiva kompetens.³⁵ Styrelsen har en lydndsplikt gentemot bolagsstämman, vilken betyder att styrelsen är skyldig att följa bolagsstämmans anvisningar i form av beslut, direktiv eller liknande som bestäms på bolagsstämman.³⁶ Med andra ord, ska styrelsen som tidigare nämnt ta beslut i aktieägarnas (bolagsstämmans) intresse, vilket i första hand ska ske utifrån ett vinstsyftes perspektiv. Om bolagsstämman analyserar situationen och upptäcker att styrelsen inte agerar i det intresset, har bolagsstämman möjlighet att ta beslut för styrelsens förtida avgång 8 kap. 14 § ABL med förutsättning att bolagsstämman satte in viss styrelsemedlem eller till och med hela styrelsen från början. Möjlighet för bolagsstämman att sätta in en ny styrelse med förhoppningar att den nya styrelsen agerar i verksamhetens syfte är enligt 8 kap. 8 § ABL möjligt. Det är upp till bolagsstämman att bestämma om styrelsen eller enbart vissa medlemmar eller viss medlem inte fullföljde verksamhetsytet och utifrån det ta beslut för att försöka upprätthålla bolagets syfte.

2.5 Aktieägarens rättigheter och vinstsyftet

Vinstsyftet i ett aktiebolag fungerar inte bara som ett övergripande skydd för alla aktieägare, utan erbjuder också ett specifikt skydd för minoritetsaktieägare. Detta skydd är viktigt eftersom det förebygger interna intressekonflikter. Majoritetsaktieägare, som har kontroll över bolagsstämman och därmed över bolagets viktiga beslut, kan potentiellt missbruka sin ställning på bekostnad av minoriteten. Ett exempel är "utsvältning", där majoriteten väljer att minska eller eliminera utdelningen till minoritetsaktieägarna.³⁷ Regeln om att förhindra utsvältning innebär att en minoritet som representerar minst en tiondel till samtliga aktier kan kräva att utdelning ska ske som motsvarar åtminstone halva vinsten som återstår för årets vinst enligt 18 kap. 11 § (ABL). Här tjänar vinstsyftet som en kontrollmekanism för att förhindra sådana missbruk.³⁸

³⁵ Bergström och Samuelsson, Aktiebolagets grundproblem s. 74.

³⁶ Sandström s. 218.

³⁷ Milberg & Broneus, Minoritetsskydd på aktiemarknaden s. 286 och Nial, Minoritetsskyd i aktiebolag s. 712f.

³⁸ Sevenius, Hållbarhet och vinst i aktiebolag s. 405.

Vidare kan majoriteten använda sin inflytande för att tillsätta en styrelse. Styrelsen kan agera till nackdel för minoritetsaktieägarnas intressen, till exempel genom att styra bolaget mot strategier som ger dem lägre eller ingen avkastning överhuvudtaget. Återigen skyddar kravet på att styrelsen ska följa vinstsyftet mot sådana handlingar.³⁹ Dessutom finns ett generellt förbud mot att bolagsstämman fattar beslut som är oförenliga med bolagets verksamhetssyfte i 3 kap. 3 § (ABL),⁴⁰ vilket ytterligare stärker minoritetens position. Det kan framstå som att vinstsyftet begränsar bolagsstämmans makt att fatta beslut som avviker från vinstmaximering. I viss mån stämmer detta, då skyddet för minoriteten annars skulle förlora sin effekt. Det är dock fortfarande möjligt att avvika från vinstsyftet genom det så kallade SAS-principen till ett sådant beslut, vilken är spårbar i 7 kap. 26 § i ABL (närmare om SAS-principen i avsnitt 3.1.1). Detta ger en viss flexibilitet, men säkerställer samtidigt att minoritetsaktieägarnas rättigheter och intressen skyddas i bolagets beslutsprocess.⁴¹

2.6 Borgenärsskydd och vinstsyftet

Borgenärer är en central aktör inom intressesfär för ett aktiebolag, huvudsakligen drivna av målet att säkra ersättning för sina fordringar i bolaget. Borgenärer kan typiskt sätt vara de som lånat ut pengar till bolaget, men även en säljare som har inte fått betalt för sina leveranser från bolaget. Det är värt att notera att borgenärernas intressen inte täcks direkt av bolagets vinstsyfte. Ledningen tar inte automatiskt hänsyn till borgenärernas intressen vid beslutsfattande.⁴² 3 kap. 3 § ABL erbjuder dock två indirekta skyddsmekanismer för borgenärer. Ett av skyddet innefattar att ändringar i bolagsordningen inte får strida mot borgenärsskyddsreglerna, speciellt inte för att kringgå dessa skydd.⁴³ Med det indirekta skyddet menas att införande av annat verksamhetssyfte för bolaget krävs en ändring av bolagsordningen enligt 3 kap. 4- 7 §§ ABL och som återfinns i 17 kap. och 18 kap. ABL om värdeöverföringar från bolaget samt vinstutdelning.⁴⁴ Det finns också ett förbud mot

³⁹ Östberg (SvJT), Om aktieägares lojalitetsplikt s. 282.

⁴⁰ Skog, Rodhes aktiebolagsrätt s. 245.

⁴¹ Österman & Svernlöv, CSR i företagsbeskattning s. 102f.

⁴² Åhman, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten s. 682 f.

⁴³ Svernlöv, Aktiebolagslagen – en översikt s. 41.

⁴⁴ Skog, Rodhes aktiebolagsrätt s. 104.

att kringgå borgenärsskyddsreglerna även om alla aktieägare skulle samtycka enligt 17 kap. 3 – 4 §§ ABL.

Det andra skyddet är kopplat till vinstsyftet där ledningens strävan efter maximal vinstgenerering indirekt tjänar borgenärernas intresse. Så länge bolaget är solvent och genererar inkomster, kan de uppfylla sina skuldförpliktelser, vilket gynnar borgenärerna.⁴⁵ Situationen skulle kunna bli mer komplicerad vid insolvens. Stattin föreslår en modell där borgenärerna stiger in som primära intressenter (residualintressentsubstitution) vid insolvens. Detta skulle kunna innebära en förskjutning av vinstsyftet till att gynna borgenärer i stället för aktieägare.⁴⁶ Förändringen av vinstsyftets roll är dock ifrågasatt, Åhman ser det så att även under insolvens fortsätter vinstsyftet att gälla, men det är borgenärerna som gynnas mest, eftersom deras fordringar prioriteras.⁴⁷

Om vinstsyftet grundades på intressentteorin skulle borgenärerna ses som en av de viktigaste intressenterna. I praktiken skulle detta dock inte medföra stora förändringar i bolagsledningens beslut, eftersom både aktieägare och borgenärer delar intresset av att maximera ekonomisk avkastning. Denna syn begränsas dock om intressentteorin endast tar hänsyn till aktieägare och borgenärer. Sammanfattningsvis bör vinstsyftet primärt ses som en regel för att skydda aktieägarnas intressen, även om det indirekt kan gynna borgenärer.⁴⁸

2.7 Vinstsyftets tidshorisont

Tidshorisonten för att jämföra två olika perspektiv när det gäller vinsten är en avgörande fråga för att kunna bedöma vilka steg som faktiskt finns och vilken väg bolaget bör träda in. Det är viktigt att avgöra när vinsten uppstår och dess hållbarhet, så företag kan säkerställa långsiktig framgång och uppfylla miljömässigt och socialt ansvar. Exempelvis, bör en större förväntad vinst om femton år värderas högre än en mindre, men

⁴⁵ Nerep & Samuelsson, Aktiebolagslagen – en lagkommentar s. 200 f.

⁴⁶ Stattin, aktiebolagets funktion s. 359.

⁴⁷ Åhman, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten s. 683.

⁴⁸ Stattin, Aktiebolagets funktion s. 356 f. & 360.

årlig vinst under samma period? Här blir det viktigt att beakta pengarnas tidsvärde för aktieägarna. Om den förväntade avkastningen är efter aktieägarnas livstid, blir dess tidsvärde nästan obefintligt. Dessutom, utgör risker kostnader som ingår i bedömningen av om något utgör ett vinstmaximerande alternativ.⁴⁹ Bergström och Samuelsson argumenterar för att göra vinstmaximeringsprincipen mer begriplig. De menar att inkludera både risk- och tidsaspekter, räcker det inte att säga att ledningen bör sträva efter att maximera aktievärdet. I stället bör principen ses som en strävan att maximera värdet på aktieägarnas egna kapital i bolaget, vilket innefattar alla framtida kassaflöden från deras investeringar. Med beaktande av att dagens kassaflöden är mer värdefulla än morgondagens, bör en diskontering med en ränta som tar hänsyn till både tid och osäkerhet i kassaflödena genomföras. Värdet på eget kapital baseras då på nuvarande och förväntade framtida vinster, när dessa vinster förväntas, deras varaktighet och associerad risk.⁵⁰

Arvidsson tolkar denna teori som en strävan att maximera fria kassaflöden. Han menar att denna syn på vinstmaximeringsprincipen tillåter beslut som sträcker sig över nästan obegränsade tids- och riskhorisonter.⁵¹ Ohlson uttrycker skepticism mot en vinstsyftesdefinition som baseras på en värdering vid en specifik tidpunkt, eftersom detta tillvägagångssätt ger begränsad vägledning för den dagliga driften av ett företag. Ohlson menar att Bergströms och Samuelssons teori leder till en föreställning om att vinstsyftet bara spelar en begränsad roll i företagets verksamhet. Han förespråkar i stället en mer specifik och konkret definition av vinstsyftet som kan användas för att utveckla strategier och handlingsplaner,⁵² betonandes vikten av en tidsdimension för att hantera hållbar utveckling inom ramen för vinstsyftet.

Sjöberg delar Ohlsons kritiska syn på Bergströms och Samuelssons metod. Han påpekar att den nuvarande och tidigare aktiebolagslagstiftningen inte stödjer en sådan tolkning av vinstsyftet. Enligt Sjöberg tycks Bergström och Samuelsson ha använt en ändamålsinriktad tolkningsmetod som är mer passande för att lösa tolkningsfrågor i existerande lagar snarare än för att utforma framtida lagar. Han påpekar också att deras

⁴⁹ Bergström & Samuelsson (2012) s. 54.

⁵⁰ Bergström & Samuelsson (2012) s. 55.

⁵¹ Niklas Arvidsson (2010) s. 85f.

⁵² Ohlson (2012) s. 49ff.

tolkning fokuserar mer på företagets syfte än på lagstiftningens syfte.⁵³ Sjöberg menar att deras metod inte täcker alla scenarier, såsom aktieägarkonflikter om utdelningar eller konflikter mellan borgenärer och aktieägare kring kapitalbindning i företaget. Dessa skulle gynna borgenärerna om de löstes enligt Bergströms och Samuelssons teori.⁵⁴

2.8 Överträdelse av vinstsyftet

Vid en överträdelse av något bolagsorgan i bolaget följer ofta konsekvenser med. Om ett beslut som har tagits av bolagsstämman inte skett enligt rätt procedur eller på annat sätt bryter mot aktiebolagslagen ABL, lag om årsredovisning eller bolagsordningen, kan det bli föremål för klandertalan vid allmän domstol enligt 7 kap. 50 § ABL. Om en klandertalan leder till framgång resulterar det i att beslutet antingen upphävs eller ändras. Regeln är att en sådan talan måste väckas inom tre månader från beslutets har tagits, annars förloras möjligheten att föra talan, som anges i 7 kap. 51 § ABL. Rätten att väcka klandertalan är begränsad till interna parter såsom aktieägare, styrelsen eller verkställande direktören, och de agerar mot bolaget. Om styrelsen initierar en klandertalan, måste en bolagsstämma sammankallas för att utse en representant som för bolagets talan i domstolen, enligt 7 kap. 53 § ABL. Klandertalan förs i egen sak och för egen räkning. Om talan förloras, bär käranden rättegångskostnaderna; om den bifalles, täcks kostnaderna av bolaget.⁵⁵ Keisu och Stattin påpekar att det kan vara svårt att avgöra vilka beslut som kan klandras, vilket innebär att det kan vara klokt att inhämta samtycke från alla aktieägare innan beslut fattas.⁵⁶ Således, om ett beslut går utöver verksamhetssyftet och saknar samtycke, kan det bli föremål för klander. I diskussionen om möjligheterna att utkräva ansvar baserat på vinstsyftet enligt aktiebolagslagen har det framkommit att bolagsledningen kan bli ansvarig vid överträdelser av detta syfte. Inom juridisk doktrin har det förekommit flera diskussioner om huruvida vinstsyftet faktiskt kan användas som en grund för ansvar. Denna slutsats är dock inte så enkel som den kan verka vid första anblick. Dotevall har uttryckt skepsis mot att använda vinstsyftet som grund för ansvarsutkrävande. Han pekar på osäkerheterna kring ledningens beslutstidshorisont och

⁵³ Sjöberg (2007) s. 29ff.

⁵⁴ Enligt nuvarande 3:3 ABL ”att ge vinst till fördelning mellan aktieägarna”, medan enligt 12:1 Aktiebolagslag (1975:1385) ”att bereda vinst åt aktieägarna”.

⁵⁵ Prop. 1975:103, s. 413 f.

⁵⁶ Se här bl.a. Stattin, Aktiebolagets funktion s. 290 f. samt Strandberg, Ansvar för affärsbeslut av bolagsledning i svensk rätt s. 84 & 95 f.

risktagande.⁵⁷ Eftersom det inte finns en allmän norm för dessa aspekter, kan vinstsyftet inte tjäna som en måttstock vid ansvarsbedömningen.⁵⁸ Dotevalls syn är att vinstsyftet är en sanktionslös norm, vilket skulle innebära att dess praktiska betydelse är mycket begränsad.⁵⁹ Denna åsikt har dock mött kritik från andra i doktrinen. Åhman till exempel menar att vinstsyftet mycket väl kan användas som grund för ansvar, särskilt om överträdelsen är uppenbar. Enligt Åhman kan vinstsyftet fungera som en självständig grund för ansvarstalan om uppenbarhetsrekvisitet är uppfyllt.⁶⁰ Arvidsson uttrycker en mer indirekt kritik mot Dotevalls syn. Han hävdar att påståendet att vinstsyftet inte ger konkreta riktlinjer för relevant tidshorisont eller risktagande är felaktigt. Enligt Arvidsson bör ledningen kunna göra rationella bedömningar baserade på bolagets specifika situation.⁶¹ Samuelsson har en annan syn och menar att vinstsyftet inte bör ses som en självständig grund för ansvar. Han ser en direkt koppling till ansvarsreglerna i 29 kapitlet i aktiebolagslagen, där alla ledningens handlingar bör bedömas i ljuset av vinstsyftet.⁶² Detta innebär att vinstsyftet kan användas för att avgöra om en handling är skadeståndsgrundande eller inte.

Sammanfattningsvis finns det dock en fortsatt diskussion och olika tolkningar om vinstsyftets roll i ansvarsutkrävandet, vilket visar på dess komplexitet och mångfacetterade natur inom svensk bolagsrätt. Den ledande synen som framstår inom doktrinen är att ansvar kan utkrävas med vinstsyftet som grund endast om överträdelsen är uppenbar, vilket kommer att behandlas närmare i nästa avsnitt.

2.9 Uppenbarhetsrekvisitet

Enligt gängse uppfattning är det primära målet för bolagsledningen att fatta beslut inriktade på vinstmaximering. Varje beslut som styrelsen fattar bör syfta till att öka vinsten. Om styrelsen avviker från detta mål, finns det sanktioner, som nämndes i det föregående avsnittet. För att dessa sanktioner ska kunna tillämpas, måste

⁵⁷ Keisu, Stattin, Bolagsorgan och bolagsstyrning – En introduktion till organisation, styrning och kontroll i aktiebolag och aktiemarknadsbolag, s. 76.

⁵⁸ Dotevall, Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör s. 417.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Åhman, Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten s. 690.

⁶¹ Arvidsson, Aktieägaravtal s. 84 f.

⁶² Samuelsson, En essä om vinst som värde s. 370.

uppenbarhetsrekvisitet vara uppfyllt. Uppenbarhetsrekvisitet fungerar som en kontroll för att avgöra om det faktiskt har skett en överträdelse av vinstsyftet. Endast uppenbara överträdelser, som är svårt att missa eller förbise, betraktas som relevanta ur ett ansvarsperspektiv, en ståndpunkt som är enhälligt accepterad i doktrinen.⁶³ Det finns situationer där aktieägare kan förvänta sig ökad vinst från ett viktigt beslut fattat av bolagsledningen, men där den förväntade vinsten uteblir. Vinstsyftet, enligt 3 kap. 3 § i ABL, betonar vikten av intentionen bakom ett beslut snarare än dess faktiska resultat. Bolagsledningen kan därför inte hållas ansvarig om förväntad vinst inte materialiseras, eftersom det är syftet bakom beslutet som är avgörande. Det är viktigt att beslut fattas utan rädsla för sanktioner. Därför tillhandahåller den gällande rätten en flexibilitet för bolagsledningen, så att de kan agera utan att ständigt vara oroliga för potentiella konsekvenser av sina beslut.⁶⁴

Lindskog har uttryckt tvivel kring om uppenbarhetsrekvisitet fortfarande är giltigt, särskilt när det gäller skadeståndsansvar för affärsbeslut som strider mot vinstsyftet. Han förespråkar i stället ett metodansvar, där bedömningen baseras på om beslutet var föregånget av adekvat och nödvändig omsorg och förberedelse, oavsett om avvikelsen är uppenbar eller inte.⁶⁵ I ett rättsfall, Nytt juridiskt arkiv (NJA) 1987 s. 394, dömde Högsta domstolen (HD) ett beslut i en ideell förening och jämförde det med aktiebolagsrätten, där ett beslut måste vara uppenbart främmande för att kunna klandras.⁶⁶ Ett annat rättsfall, NJA 2000 s. 404, som handlade om en minoritetsägares invändning mot att flytta bolagets verksamhet, resulterade i att HD biföll talan utan att nämna uppenbarhetsrekvisitet. Även om detta inte direkt indikerar att HD har övergivit rekvisitet, ger det viss anledning att ifrågasätta dess giltighet. Trots Lindskogs åsikter och den begränsade informationen i NJA 2000 s. 404, verkar det inom doktrinen finnas ett brett stöd för att uppenbarhetsrekvisitet fortfarande anses gälla.⁶⁷ I senare förarbeten har det inte ansetts nödvändigt att ändra den befintliga ordningen. Aktiebolagskommittén föreslog i sitt

⁶³ Se bland annat Stattin, Företagsstyrning 141, Stattin, Aktiebolagets funktion s. 271, Östberg, Om aktieägares lojalitetsplikt s. 286, Österman & Svernlöv, CSR i företagsbeskattning s. 104 samt Ohlson, Vikten av vinst s. 50.

⁶⁴ Östberg, Några tankar kring aktiebolagslagens vinstsyfte s. 221.

⁶⁵ Lindskog, 2011, s 273.

⁶⁶ NJA 1987 s. 394, ref 402.

⁶⁷ Se bland annat Arvidsson, 2010, s 95, Johansson, Bolagsstämma, s 115, Johansson, Minoritetsrätt på bolagsstämma, s 38, Nial s 335 f och Eklund & Stattin, s 361.

delbetänkande från 1997 att en uttrycklig regel om förbud mot transaktioner som uppenbarligen är främmande för verksamhetens syfte borde återinföras.⁶⁸

Ett strikt förbud mot handlingar som strider mot vinstsyftet eller verksamhetsföremålet skulle kunna leda till att styrelsen blir överdrivet försiktig, vilket i sin tur kan skada bolagets vinstmöjligheter. Det har tidigare påpekats att vinstsyftet inte bör tolkas alltför bokstavligt som ett krav på att varje beslut alltid ska leda till vinst. Uppenbarhetsrekvisitet introducerades för att ge styrelsen den handlingsfrihet som behövs för att undvika att förlora sin dynamik. Enligt detta rekvisit, som Åhman tolkar, kan en åtgärd innebära en överträdelse av vinstsyftet, men leder endast till sanktioner om överträdelsen är uppenbar.⁶⁹ En alternativ tolkning skulle vara att en åtgärd är tillåten så länge den inte uppenbart strider mot dessa syften. Åhman förespråkar dock den första tolkningen.⁷⁰

Oavsett vilken tolkning som följs, verkar bedömningen av om en överträdelse är uppenbar vara objektiv och tar inte hänsyn till den överträdandes personliga egenskaper. Detta innebär att uppenbarhetsrekvisitet skapar en gräns som förhindrar att mindre avvikelser från vinstsyftet eller verksamhetsföremålet leder till interna tvister inom bolaget.

3 Avvikelser från vinstsyftet

3.1 Avsteg från vinstsyfte i ABL: aktieägarskyddsreglerna och samtyckesmöjligheter

En viktig aspekt i aktiebolagsrätten är den potentiella kollision som kan uppstå när ett bolag utfärdar anvisningar som avviker från det traditionella vinstsyftet, till exempel för att prioritera miljörelaterade åtgärder. Denna situation blir särskilt komplicerad i ljuset av bestämmelserna i 8 kap. 41 § 2 st. i ABL, som reglerar bolagsledningens befogenheter och skyldigheter.

I princip kan en anvisning från bolagsstämman att prioritera miljömässiga mål över vinstsyftet anses vara förenlig med vinstsyftet, så länge denna prioritering inte uppenbart

⁶⁸ SOU 1997:168 s 68.

⁶⁹ Åhman s 687.

⁷⁰ Åhman s. 685.

strider mot syftet att generera ekonomisk avkastning. Problematiken uppstår när en sådan anvisning kan anses vara direkt oförenlig med vinstsyftet. Enligt 8 kap. 41 § ABL är anvisningar som utfärdas av bolagsstämman underställda i både bolagsordningen och ABL. Det innebär att om aktieägare anser att en anvisning, som leder till investeringar i olönsamma miljöåtgärder, skadar bolaget genom att uppenbart strida mot vinstsyftet, kan bolagsledningen hållas ansvarig. En sådan anvisning skulle då anses ogiltig, både i relationen mellan bolagsorganen och i förhållande till tredje part.⁷¹

Vidare innehåller 17 kap. 3 § ABL principer som är centrala i detta sammanhang. Den första är täckningsprincipen. Den principen kräver att bolagets bundna kapital, baserat på den senaste fastställda balansräkningen, ska vara fullt täckt även efter eventuella värdeöverföringar. De så kallade försiktighetsreglerna, som också ingår i 17 kap. 3 § ABL, stipulerar att en utdelning måste vara ekonomiskt försvarbar med hänsyn till verksamhetens art och bolagets ekonomiska ställning, oavsett om täckningsprincipen är uppfylld.

Detta leder till en intressant juridisk fråga: Om en anvisning som strider mot vinstsyftet kan anses vara oförenlig med ovanstående principer 8 kap. 41 § och 17 kap. 3 § i ABL. Om så är fallet, skulle anvisningen inte bara vara oförenlig med vinstsyftet, utan även med själva lagen. Men det finns en potentiell lösning genom det som kallas för samtyckesbehörighet. Denna behörighet tillåter aktieägarna att, genom enhälligt samtycke, avvika från vissa bestämmelser i lagen, förutsatt att dessa bestämmelser är utformade som skyddsregler för aktieägarna. För att bestämma om en norm i ABL är absolut obligatorisk eller enkelt obligatorisk – där den senare tillåter tillfälliga avvikelser genom aktieägarnas enhälliga samtycke – är det nödvändigt att granska lagens syfte och förarbeten. Absolut obligatoriska regler kan inte under några förhållanden frångås eller överträdas.⁷² Om anvisningsregleringen i 8 kap. 41 § 2 st. ABL och relaterade generalklausuler anses vara enkelt obligatoriska. Det skulle vara möjligt att temporärt avvika från dessa vid enhälligt aktieägarstöd, även om de i vanliga fall skulle strida mot vinstsyftet. I förarbetena till aktiebolagslagen ABL från 1975 framgår det att en stämmobeslutad föreskrift som tydligt går emot bolagets intressen alltid anses bryta mot den allmänna klausulen.⁷³ Enligt Arvidsson betraktas dessa generalklausuler som enkelt

⁷¹ Ohlson (2012) s. 265.

⁷² Arvidsson (2010) s. 239ff.

⁷³ Prop. 1975:103 s. 382.

obligatoriska regler. Det innebär att de kan frångås temporärt om alla aktieägare är eniga.⁷⁴ Därför, om en överträdelse av 8 kap. 41 § 2 st. i ABL också betraktas som ett brott mot generalklausulerna, verkar det rimligt att även denna bestämmelse ses som en enkelt obligatorisk regel. Om detta antagande stämmer, skulle det i praktiken betyda att regleringen i 8 kap. 41 § 2 st. ABL också kan tillfälligt åsidosättas vid enhälligt samtycke från aktieägarna.

Även om 8 kap. 41 § 2 st. i ABL anses vara en regel för att skydda aktieägare, är det inte den enda förutsättningen för att tillåta avsteg från vinstsyftet via en styrelseanvisning. Det krävs också att 3 kap. 3 § ABL betraktas på samma sätt.⁷⁵ En noggrann granskning av vinstsyftet enligt 3 kap. 3 § ABL tyder på att det kan ses som en aktieägarskyddsregel, särskilt om man beaktar dess tolkning enligt Bergströms och Samuelssons teori om vinstmaximering. Men 3 kap. 3 § ABL tillåter också andra verksamhetssyften än bara vinstsyfte. Detta öppnar för möjligheten att ett aktiebolag i sin bolagsordning kan välja ett annat syfte som främst syftar till att skydda andra intressen än aktieägarnas. Trots detta anses det generellt att bolagsstämman, som har kontroll över bolagsordningen, bör se verksamhetssyftet som primärt inriktat på aktieägarnas intresse. Denna syn delas även av Samuelsson, som betraktar vinstsyftet som en aktieägarskyddsregel.⁷⁶ Om detta accepteras som den gällande rätten, innebär det att avvikelser från 3 kap. 3 § ABL, genom en styrelseanvisning som strider mot 8 kap. 41 § 2 st. ABL, skulle kunna anses vara legitima, förutsatt att alla aktieägare ger sitt samtycke till denna avvikelse.

3.1.1 SAS-principen

För att fatta bindande beslut vid alternativa bolagsstämmor krävs enhälligt samtycke från alla aktieägare (enbart spår av SAS-principen 7 kap. 26 och 51 §§ ABL). Den stadgar att om en regel från lagen eller bolagsordningen inte följs, är det inte möjligt att fatta ett beslut vid stämman utan berörda aktieägares godkännande.⁷⁷ Förarbetena klargör att denna princip även möjliggör för aktieägare att hålla stämmor utan att följa kallelseförfaranden. Detta sker genom att alla aktieägare undertecknar ett protokoll från

⁷⁴ Arvidsson (2010) s. 241.

⁷⁵ Niklas Arvidsson (2010) s. 269.

⁷⁶ Bergström & Samuelsson (2012) s. 50.

⁷⁷ prop. 2004/05:85 s. 603.

en tänkt stämma.⁷⁸ Rättsliga gränser för SAS-principen sträcker sig till regler som skyddar nuvarande aktieägare, vilket innebär att både fakultativa och enkelt obligatoriska regler kan omfattas. Avsteg från regler som skyddar borgenärer eller tredje part är inte möjliga.⁷⁹ Med enhälligt aktieägarstöd, och sådana avsteg leder till ovillkorlig ogiltighet.⁸⁰ Samtycket som krävs för ett giltigt stämmobeslut bör omfatta de formella skyddsreglerna för aktieägarna. Det råder olika uppfattningar om huruvida detta även ska innefatta enighet om beslutets materiella innehåll.⁸¹ Johansson argumenterar att debatten vid stämmor vanligen saknas vid alternativa förfaranden, vilket kan påverka beslutsutgången. Dock anser han inte att detta argument är tillräckligt tungt för att avgöra frågan.⁸² Nerep och Samuelsson stöder åsikten att enighet inte behövs över vilka beslut som fattas vid stämma per capsulam.⁸³ Arvidsson betonar att samtyckesbehörigheten rimligen innefattar enighet för beslutsfattandet, men att oklarheter uppstår om vilken enighet som krävs.⁸⁴ In dubio fall bör en konsensusregel tillämpas.⁸⁵

Slutligen anser Arvidsson att det endast är i oklara situationer som frågan om majoritetskrav blir problematisk, vilket inte strider mot Nerep, Samuelssons eller Johanssons ståndpunkter. Johanssons syn att majoritetsregeln alltid ska tillämpas vid stämmor per capsulam stöds inte generellt utan är beroende av ett tolkningsförfarande. Detta tolkningsförfarande är viktigt för att avgöra om ett samtycke är möjligt att återkalla, vilket är centralt för skyddet av enskilda aktieägare.

3.2 Undantag från vinstsyfte

17 kapitlet i ABL, som behandlar värdeöverföringar från bolaget, innefattar en specifik undantagsbestämmelse från vinstsyftet i 17 kap. 5 § ABL.⁸⁶ Denna paragraf tillåter gåvor till allmännyttiga ändamål under vissa förutsättningar, vilket har varit en erkänd

⁷⁸ Gregow (2001) s. 757 och prop. 2004/05:85 s. 603.

⁷⁹ Sjöman (2008) s. 270.

⁸⁰ Niklas Andersson (2004) s. 545.

⁸¹ Niklas Arvidsson (2010) s. 275.

⁸² Johansson (1990) s. 444.

⁸³ Nerep och Samuelsson (2009) s. 383.

⁸⁴ Arvidsson (2010 A) s. 276.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Österman & Svernlöv, CSR i företagsbeskattning s. 102 f.

nödvändighet sedan införandet av ABL. Även före en uttrycklig reglering fanns liknande tankar, men de var då inte formellt etablerade.⁸⁷ Genom åren har motiveringarna bakom 17 kap. 5 § ABL och dess grundläggande innebörd förblivit konstanta.⁸⁸ Gåvoundantaget tjänar inte bara som ett direkt avsteg från vinstsyftet utan ökar också bolagsstämmans och ledningens handlingsfrihet.⁸⁹ Det är dock viktigt att notera att beslut av ren välgörenhetskaraktär, som inte faller inom ramen för 17 kap. 5 § ABL, är otillåtna och strider teoretiskt mot vinstsyftet.⁹⁰

För att bedöma om en gåva är en tillåten värdeöverföring enligt ABL, bör man först se om den överensstämmer med skyddet av bolagets bundna kapital och försiktighetsregeln i 17 kap. 3 § ABL. Nyss nämnda regler utgör de yttersta gränserna för tillåtna gåvor till allmännyttiga ändamål.⁹¹ I 17 kap. 3 § ABL anges att gåvor endast får göras från bolagets fria egna kapital utan att minska det bundna egna kapitalet.⁹² Försiktighetsregeln kräver att överföringen är försvarlig med tanke på verksamhetens art, omfattning och risker, samt bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.⁹³ Trots att rekvisiten i 17 kap. 3 § uppfylls innebär det inte automatiskt att en gåva är tillåten. 17 kap. 5 § ABL kräver att gåvan är till allmännyttigt eller jämförligt ändamål. Denna bedömning är individuell och omfattar vanligtvis ändamål som sjukvård, utbildning och kulturella inrättningar.⁹⁴ För att en gåva ska anses vara i linje med vinstsyftet, måste den vara skälig utifrån sitt ändamål,⁹⁵ inte vara uppenbart främmande för föremålet för bolagets verksamhet och vara skälig med hänsyn till bolagets ställning.⁹⁶ Dessutom ska inte övriga omständigheter hindra gåvan. För ledningen gäller ytterligare att gåvan måste vara av ringa betydelse med tanke på bolagets ekonomiska ställning.⁹⁷

⁸⁷ Prop. 1975:103 s. 486 samt SOU 1988:38 s. 63.

⁸⁸ Prop. 1975:103 s. 486 samt prop. 2004/05:85 s. 372 ff.

⁸⁹ SOU 1941:9 s. 300.

⁹⁰ Prop. 1975:103 s. 475 f.

⁹¹ Bergström & Samuelsson, Aktiebolagets grundproblem s. 43.

⁹² Eklund & Stattin, Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt s. 327.

⁹³ Eklund & Stattin, Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt s. 330.

⁹⁴ Stattin, Aktiebolagets funktion s. 273.

⁹⁵ NJA 1962 s. 182 och Dotevall, Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör s. 413.

⁹⁶ NJA 1962 s. 182.

⁹⁷ Lindskog, Aktiebolagslagen s. 146 f.

Sammanfattningsvis är 17 kap. 5 § ABL ett viktigt undantag från vinstsyftet som ger ledningen en lagstadgad handlingsfrihet som annars skulle strida mot vinstsyftets principer. Denna bestämmelse är viktig för att bolag på ett lagligt sätt ska kunna ge gåvor till allmännyttiga ändamål, men den kräver noggrann bedömning och överensstämmelse med flera specifika rekvisit.

3.3 Verksamhetssyftet i bolagsordningen och processen för att ändra syftet

Innan ett bolag bildas och registreras hos Bolagsverket, måste stiftarna formulera en bolagsordning, där bolagets verksamhetsföremål specificeras enligt 3 kap. 1 § p.3 ABL. Detta föremål skiljer sig från bolagets verksamhetssyfte, som enligt 3 kap. 3 § ABL är att generera vinst för aktieägarna.⁹⁸ Verksamhetsföremålet är vägledande för hur syftet ska uppnås.⁹⁹ Bolagsordningen, som reglerar bolagets interna förhållanden, är ett bindande dokument enligt 3 kap. 1 § ABL.¹⁰⁰ Den definierar vilken typ av verksamhet bolaget ska bedriva, och ges ofta en bred formulering för att undvika behovet av att ändra bolagsordningen vid nya affärsinriktningar. Trots olika verksamhetsföremål, tenderar de flesta aktiebolag att ha vinstgenerering som sitt huvudsyfte.¹⁰¹ Aktieägare har möjlighet att anpassa bolagsordningen efter sina egna önskemål och behov, förutsatt att de inte strider mot ABL:s tvingande regler eller annan lagstiftning.¹⁰² De har friheten att införa bestämmelser som bolaget ska följa.¹⁰³ Ändringar i bolagsordningen kan enbart beslutas av bolagsstämman enligt 3 kap. 4 § ABL. Bolagsordningen brukar hållas så neutral som möjligt eftersom den registreras och offentliggörs, vilket innebär att detaljerade överenskommelser ofta regleras i aktieägaravtal eller ägardirektiv.¹⁰⁴ Dessa används för att styra verksamheten både i stora och små aktiebolag.¹⁰⁵ Klausuler i aktieägaravtal kan reglera överenskommelser som inte ska vara offentligt tillgängliga.¹⁰⁶

⁹⁸ Nerep, Samuelsson, Aktiebolagslagen – en lagkommentar, kapitel 1-10, s. 182.

⁹⁹ Stattin, Företagsstyrning – En studie av aktiebolagsrättens regler om ägar- och koncernstyrning, s. 139.

¹⁰⁰ Bolagsordningen kan ändras av bolagsstämman, se nedan. Jämför Johansson, svensk associationsrätt, s. 67 och Almlöf, Bolagsorganens reglering och ändamålsenlighet – En aktiebolagsrättslig studie om ägarledda bolag, s. 365.

¹⁰¹ Skog, Rolf, Om betydelsen av vinstsyftet i aktiebolaget, SvJT 2015, s. 12.

¹⁰² Sandström, svensk aktiebolagsrätt, s. 79.

¹⁰³ Sandström, svensk aktiebolagsrätt, upplaga 4, s. 29.

¹⁰⁴ Sandström, svensk aktiebolagsrätts upplaga 4, s. 79 och Almlöf, Bolagsorganens reglering och ändamålsenlighet – En aktiebolagsrättslig studie om ägarledda bolag, s. 365.

¹⁰⁵ Jämför kapitel 4.

¹⁰⁶ Stattin, Svernlöv, Introduktion till aktieägaravtal, s. 19.

Vid registrering eller ändring av bolagsordningen har Bolagsverket en viktig roll i att kontrollera att den inte strider mot regler i ABL. Om ett aktiebolag har ett annorlunda syfte än att generera vinst för aktieägarna, exempelvis att bedriva en ideell verksamhet, måste detta specificeras i bolagsordningen. Bolagsordningen är en grundläggande handling som anger bolagets verksamhet och andra viktiga regler. När bolagsordningen registreras eller ändras, granskar Bolagsverket att inga bestämmelser strider mot ABL eller innebär brottslig verksamhet enligt 27 kap. 2 § ABL.¹⁰⁷ Vanliga ändringar kan inkludera byte av företagsnamn, ändring av verksamhetsföremål eller justeringar av aktiekapital. Ändringar i bolagsordningen kräver ett beslut vid bolagsstämma enligt 3 kap. 4 § ABL som kompletteras med 7 kap. ABL och måste fattas med kvalificerad röstmajoritet enligt 7 kap. 42 § ABL, vanligtvis med minst två tredjedelars majoritet av de röster och aktier som är företrädda. Kvalificerad röstmajoritet har till syfte för att skydda minoritetsägare och säkerställa att viktiga beslut har brett stöd. Bolagsordningen kan inkludera klausuler som ytterligare skyddar minoriteten, till exempel krav på minst 80 % röstmajoritet eller beslut vid två efter varandra följande stämmor.¹⁰⁸ Dessa bestämmelser är utformade för att säkerställa att stora förändringar inte genomförs utan en stark konsensus bland aktieägarna. För beslut som minskar aktieägarnas rätt till bolagets vinst eller en kraftig minskning av utdelningen, krävs ännu ett högre godkännande. Enligt 7 kap. 43 § ABL måste alla aktieägare som tillsammans representerar mer än 90 % av aktierna samtycka till sådana förändringar. Detta skydd ska säkerställa att majoriteten av aktieägarna inte kan fatta beslut som kraftigt missgynnar en minoritet utan deras medverkan.¹⁰⁹

För att sammanfatta, ändringar i bolagsordningen är en strikt reglerad process som kräver noggrann efterlevnad av ABL för att skydda alla aktieägare. Det säkerställer att ändringar inte bara är lagliga utan också rimligt rättvisa och väl understödda inom aktiebolaget. Genom dessa regler kan aktieägare ha förtroende för att deras rättigheter och intressen är skyddade mot otillbörlig påverkan.

3.4 Svensk kod för bolagsstyrning

¹⁰⁷ Sandström, *svensk aktiebolagsrätt*, s. 79.

¹⁰⁸ Johansson, *svensk associationsrätt i huvuddrag*, s. 67.

¹⁰⁹ Sandström, *svensk aktiebolagsrätt upplaga 4*, s. 81.

Ett exempel på hur företag kan integrera andra värden samtidigt som de upprätthåller en vinstinriktning är genom att följa den svenska koden för bolagsstyrning. Denna kod hanteras av Kollegiet för svensk bolagsstyrning och är en central del av marknads självreglering.¹¹⁰ Huvudsakligen används koden av aktiebolag med aktier på reglerade marknader, vilka därmed åtar sig att följa koden. Den innehåller riktlinjer som kompletterar ABL och ger utrymme för flexibilitet genom principen "följ eller förklara". Detta innebär att bolag, istället för att strikt följa alla koddirektiv, kan välja att motivera eventuella avvikelser.¹¹¹

I kapitel 2 (svensk bolagskod), under rubriken "Styrelsens ansvar och uppgifter" betonas vikten av att integrera hållbarhetsfrågor i företagets strategi, riskhantering och uppföljning. Det poängteras också att styrelsen bör ha relevant kompetens för att hantera sådana frågor, vilket nämns i avsnitt 3 i samma kapitel. Vidare, i kapitel 3 under rubriken "Ansvarsfrågor", framhålls att företaget förväntas redovisa hur hållbarhetsaspekter integreras i sin rapportering om företagsstyrning. Transparens och öppenhet i hållbarhetsrelaterad information betonas också, vilket behandlas i kapitel 5. Dessa avsnitt och kapitel belyser vikten av att hållbarhet integreras i företagets strategier och rapporteringssystem för att främja ansvarsfullt företagande och långsiktig hållbarhet.¹¹²

Kodens normer är inte bindande, vilket gör att även icke-aktiemarknadsbolag kan tillämpa dem som vägledning och inspiration.¹¹³ Det finns ett samspel mellan ABL och bolagskoden; koden erbjuder alternativ till lagstiftningens mer strikta regler genom att uttrycka känsliga aspekter i kodform.¹¹⁴ Det är viktigt att notera att inga sanktioner föreligger för bolag som inte följer koden, då den baseras på självreglering.¹¹⁵

¹¹⁰ Svensk kod för bolagsstyrning Version Nr 1 -2020, https://bolagsstyrning.se/Userfiles/Koden/Dokument/svensk_kod_bolagsstyrning_justerad_SVE_211220.pdf.

¹¹¹ Eklund, Stattin, Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt, s. 119 ff. Sevenius, Praktisk bolagsstyrning – Roller, uppgifter och ansvar, s. 38.

¹¹² Svensk kod för bolagsstyrning Version Nr 1 -2020, https://bolagsstyrning.se/Userfiles/Koden/Dokument/svensk_kod_bolagsstyrning_justerad_SVE_211220.pdf.

¹¹³ Eklund, Stattin, Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt, s. 119 ff.

¹¹⁴ Sevenius, Praktisk bolagsstyrning – Roller, uppgifter och ansvar, s. 35.

¹¹⁵ Sevenius, Praktisk bolagsstyrning – Roller, uppgifter och ansvar, s. 38.

En reviderad version av koden trädde i kraft den 1 januari 2020, med ändringar som inkluderade en ny formulering av syftet: "God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att bolag sköts på ett hållbart, ansvarsfullt och effektivt sätt för aktieägarnas räkning. Förtroendet hos lagstiftare och samhället för att bolagen agerar ansvarsfullt är kritiskt för deras frihet att genomföra strategier för värdeskapande". Denna förändring speglar en ökad betoning på hållbarhet och ansvar i bolagsstyrningen.¹¹⁶

4 Slutsats

4.1 Diskussion

Vinstsyftet är definierat i 3 kap. 3 § i Aktiebolagslagen ABL, där det anges att om inget annat syfte finns specificerat i bolagsordningen, är det vinstsyftet som gäller. Den Svenska Bolagskoden, även känd som "Svensk kod för bolagsstyrning", är ett regelverk som syftar till att förbättra bolagsstyrningen i svenska börsnoterade företag. Denna kod fungerar som en vägledning för god bolagsstyrning och för att stärka förtroendet för dessa bolag. Genom att följa dessa riktlinjer kan företag visa att de hanterar frågor som rör bolagsstyrning på ett ansvarsfullt och transparent sätt. Funktionen av den svenska bolagskoden är en viktig aspekt, då dess rekommendationer, som skiljer sig från lagstiftningen, ger klara riktlinjer för stora företag som hanterar viktiga frågor.

I analysen av vinstsyftet kan det vara svårt att avgöra om ett bolagsbeslut följer syftet, eftersom ledningens huvudsakliga skyldighet är att sträva efter vinst, men det är det slutliga resultatet som är avgörande. Ofta uppstår oklarheter för aktieägarna när det gäller att hålla ledningen ansvarig för att inte ha följt vinstsyftet. Möjligheterna att exempelvis avsätta en ledning som inte tycks verka för syftet är ofta enklare än att hålla ledningen ansvarig och eventuellt kräva skadestånd. I dessa fall blir uppenbarhetsrekvisitet en viktig faktor; det måste framgå klart och tydligt från styrelsen att de inte har följt vinstsyftet för att de ska kunna hållas direkt ansvariga för eventuell ekonomisk skada ur aktieägarnas perspektiv.

¹¹⁶ https://bolagsstyrning.se/gallande_kod.

Kortsiktigt vinstperspektiv kritiseras ofta som orealistiskt men välkomnas av media och börsen, speciellt när aktiekurser och förtroende ökar efter kvartalsrapporter. Emellertid är det hållbara vinstsyftet, som kräver tid och tålamod för att låta företaget växa stabilt och maximera långsiktig vinst, allt viktigare. Omställningen till en hållbar framtid är avgörande, eftersom vår planets överlevnad beror på hur miljöfrågor hanteras. Ett företag som går med hög vinst men samtidigt har negativ miljöpåverkan kan på lång sikt inte dra nytta av sina vinster i en förstörd värld.

Det finns alternativ för att undvika vinstsyftet genom att ange ett annat syfte i bolagsordningen, oftast innan bolaget bildas. Efter bolagsbildningen blir det svårare att byta verksamhetssyfte, eftersom det då krävs samtycke från samtliga aktieägare. Detta är en viktig process att överväga vid utformningen av bolagsstadgar. I vissa situationer kan det vara fördelaktigt att ha en kvalificerad majoritet, vilket innebär två tredjedelar eller tre fjärdedelar av rösterna. Det finns dock en risk att detta kan leda till konflikter med minoritetsreglerna vid ändringar av verksamhetssyftet. För att undvika framtida konflikter i samband med bolagets syfte, bör bolagsverket införa ett krav att tydligt ange bolagssyftet även om lagens automatiska syfte träder in om man inte anger ett annat syfte än vinstsyftet. Det ska tydligt formuleras i ansökningsprocessen. Det finns även undantag från vinstsyftet, såsom användning av gåvor till allmännyttiga ändamål, där man kan tänka sig att inskaffa även undantag från vinstsyftet genom att främja hållbarhet. Här kan företagen vinna på ens egen bild utåt och samtidigt snabba upp hållbarhetsarbetet genom enstaka handlingar utöver det som krävs.

För att underlätta en övergång mot hållbarhet i näringslivet har initiativ som EU:s taxonomiförordning och Europeiska unionens Gröna Giv introducerats. Taxonomiförordningen är en del av EU:s handlingsplan. För att finansiera hållbar tillväxt som medför tillsammans med CSDR och SFDR rapporteringskrav om företagets hållbarhetsarbete och syftar till att skapa en gemensam klassificering av hållbar ekonomisk verksamhet. Den Gröna given är EU:s strategi för att uppnå en hållbar ekonomi genom att omvandla klimat- och miljörelaterade utmaningar till möjligheter inom alla politikområden. Dessa initiativ har påverkat företagande genom att uppmuntra

till hållbarhetsåtgärder, vilket inte bara gynnar miljön utan även företagens långsiktiga lönsamhet.

Stora företag har ett ansvar då de kan påverka både arbetstagarens och konsumenternas beteenden när det gäller hållbarhetsåtgärder. Konsumenter söker alltmer efter märken som Fairtrade, vilka identifierar produkter som producerats under rättvisa arbetsförhållanden. Likaså finns det en ökad efterfrågan på miljövänliga produkter med statligt godkända certifieringar som garanterar hållbar produktion. Denna trend bör även gynna investerare genom att öka uppmärksamheten kring hållbarhetsfrämjande produkter. Framtiden ser ljus ut, och det har skett en ökad medvetenhet kring vår påverkan på miljön, inte bara när det gäller klimatpåverkan utan även arbetsförhållanden i mindre utvecklade länder. Filmer som visar dåliga arbetsförhållanden för anställda har bidragit till denna ökade medvetenhet. Folk blir mer medvetna om produktionskedjan för de produkter de köper. Det är inte längre lika tilltalande att köpa billiga produkter när man ser hur de har tillverkats.

Lagstiftare bör överväga att införa undantag i lagen som skyddar företag och deras ledningar från ansvar för åtgärder som syftar till att främja hållbarhet. Det kan vara värdefullt att överväga skattefria incitament för åtgärder som främjar hållbarhet. Att förbjuda all ohållbar företagsverksamhet juridiskt är inte realistiskt, eftersom det skulle kunna skapa ekonomisk instabilitet. En gradvis och långsiktig förändring mot hållbarhet är därför att föredra för att säkerställa marknadens stabilitet.

4.2 Syn på vinstsyftets roll i aktiebolagslagstiftningens framtid

I ljuset av aktiebolagsformens utveckling sedan industrialismens början fram till idag, har det i offentliga diskussioner ibland föreslagits att aktiebolagslagstiftningen bör ta större hänsyn till alla intressenter inom ett bolag. Enligt en del debattörer, borde lagstiftaren överge det strikta vinstsyftet. Istället bör lagstiftaren kräva att bolagsorganen beaktar andra intressen. Såsom de anställdas, konsumenternas eller producenternas, eller till och med bredare ansvar såsom miljövard eller samhällsansvar.¹¹⁷ Det har även noterats att i vissa länder har aktiebolagslagstiftningen redan börjat fokusera på andra intressen än bara

¹¹⁷ Riechers, A., Das "Unternehmen an sich": die Entwicklung eines Begriffes in der Aktienrechtsdiskussion des 20. Jahrhunderts, 1996.

aktieägarnas.¹¹⁸ Frågan är om Sverige bör följa denna trend. Det argumenteras att det finns ett väletablerat ekonomiskt samband mellan kapitalbildning, produktivitet och ekonomisk tillväxt. Kapitalmarknaden spelar en central roll. Kapitalmarknaden dirigerar kapitalet till de mest lovande investeringsprojekten, under förutsättning att företagen strävar efter att maximera det investerade kapitalets värde genom att bedriva verksamhet i vinstsyfte.¹¹⁹ Om vinstsyftet inte var en drivkraft, skulle kapitalmarknadens allokeringfunktion bli ineffektiv. Detta innebär dock inte att bolagen inte bör uppfylla samhällseliga krav såsom att erbjuda bra arbetsmiljö, ha goda relationer till konsumenter och producenter, eller ta ansvar för miljön. Sådana krav regleras genom det politiska systemet, där medborgarna genom demokratiska processer väger olika intressen mot varandra och sätter ramar för företagens agerande. Att ålägga bolagens styrelser att göra dessa avvägningar skulle underminera det politiskt demokratiska beslutsfattandet och göra det svårt att utvärdera styrelsens arbete, eftersom de alltid kan hävda att de prioriterat andra mål.¹²⁰ Därför bör samhällets krav på företagen, som goda arbetsförhållanden och begränsad miljöpåverkan, inte ta formen av multipel målstyrning utan snarare som objektiva verifierbara restriktioner. Så länge dessa krav uppfylls, tillåts företagen att bedriva sin verksamhet effektivt med syfte att maximera kapitalvärde. Detta ger också investerare möjlighet att utvärdera verksamheten och företagen att finansiera sin verksamhet. Att påtvinga privatägda företag att uppnå andra samhällseliga mål utöver vinstsyftet skulle innebära en konflikt med äganderätten och skulle vara svår att förena med den rådande synen på äganderätt. Att maximera värdet för aktieägarna är inte bara den bästa metoden för att säkra allmän välfärd,¹²¹ utan är också det enda sociala ansvaret som företag har, så länge de agerar inom spelreglernas ramar.¹²²

Principen om aktieägarmedgivande innebär att det finns i praktiken obegränsade möjligheter att ta hänsyn till hållbarhetsvärderingar i företagsbeslutsprocesser, förutsatt att alla aktieägare är överens. Att använda aktieägarmedgivande som ett verktyg för att

¹¹⁸ Davies, P. & S. Worthington, *Gower & Davies Principles of Modern Company Law*, 9 uppl. 2012, s. 542.

¹¹⁹ F. Bystedt och A. Fredriksson, *Forskning, innovationer och ekonomisk tillväxt 2015* s. 276, <https://data.riksdagen.se/fil/A09A70E9-6516-4215-8D8B-12B3228B7257>.

¹²⁰ Bénabou, R. & J. Tirole *Individual and Corporate Social Responsibility*, *Economica* (2010) 77, s. 12.

¹²¹ CLRS, *Modern Company Law for a Competitive Economy: The Strategic Framework*, 1999, para 5.1.12.

¹²² Friedman, M., *The Social Responsibility of Business is to increase its Profits*, *The New York Times Magazine*, 13 september 1970.

främja hållbarhet har dock betydande brister i verkligheten. I företag med många aktieägare är det praktiskt taget omöjligt. Företag med få ägare räcker det med en oenig aktieägare för att ändamålet potentiellt kan bli ett problem ur de andra aktieägarnas synvinkel. Om aktieägarna ska internalisera hållbarhet i beslutsprocesserna är det bättre att ersätta vinstmaximeringsregeln med ett specifikt syfte i bolagsordningen. Detta är dock av flera anledningar inte en lätt uppgift att åstadkomma. Eftersom syftet definierar rättigheter och skyldigheter för verkställande organ, är det viktigt att tolka det noggrant och utvärdera konsekvenserna av olika formuleringar och specifikationsnivåer. För det andra, på grund av majoritetskraven som gäller för en sådan ändring eller omarbeting av bolagsordningen, kan det helt enkelt vara ogenomförbart. Dock, även om och när (som fortfarande vanligtvis är fallet) företaget styrs av den förinställda regeln om vinstmaximering, finns det ofta stort utrymme för att ta hållbarhet seriöst i beaktande i beslutsprocesserna.¹²³ Detta gäller även i situationer där företaget inte kan fungera på basis av enhälligt aktieägarmedgivande. Anledningen till detta är att styrelsen och verkställande direktören i stor utsträckning är fria i sina bedömningar om vilka beslut och åtgärder som ska antas eller vidtas för att maximera vinsten för företaget. I denna materiella mening kan man säga att svensk lag innehåller en affärsbedömningsregel.¹²⁴

Självklart kan affärsbedömningar vara bra eller dåliga, och även om styrelsen och verkställande direktören har skyldigheter att göra sitt bästa för att uppnå optimala affärsbedömningar, är det inte förbjudet i sig att göra dåliga affärsbeslut. Dessutom är det ofta bra affärer att ta hänsyn till hållbarhet, för att minimera möjlighetskostnader, finansiella kostnader eller anseendekostnader. Till exempel kan företag ibland ha starka finansiella skäl att avstå från vissa åtgärder, även om sådana åtgärder kan vara mycket lönsamma ur ett kortsiktigt perspektiv. Till detta kommer att det allmänt anses att för att en resolution eller åtgärd ska förbjudas enligt den grundläggande styrningsregeln, måste den uppenbart strida mot företagets syfte.¹²⁵ Det innebär i praktiken att företagets organ redan ges ett visst tolkningsutrymme i sina tolkningar av det styrande syftet. När detta tolkningsutrymme kombineras med affärsbedömningsregeln, blir det uppenbart att

¹²³ L. Halje, Rättslig operationalisering av företags samhällsansvar. s. 77 och 481.

¹²⁴ Bergström and Samuelsson, Aktiebolagets grundproblem. s. 266.

¹²⁵ NJA 1987 s. 394, Samuelsson, Aktiebolagets grundproblem, s. 39 och Dotevall, Aktiebolagsrätt, s. 273.

vinstmaximeringsregeln i hög grad är förenlig med att ta hänsyn till hållbarhet i de flesta företags beslutsprocesser. Att inte ta hänsyn till hållbarhet är inte bara vara dåligt för affärerna, utan kan också vara klandervärt. I sådana situationer är styrelsen och verkställande direktören inte bara berättigade, utan också skyldiga, att noggrant uppmärksamma bland annat de yttre effekterna av olika handlingsalternativ. Mot denna bakgrund är det inte förvånande att den svenska koden för bolagsstyrning anger att en av styrelsens huvuduppgifter är att identifiera hur hållbarhetsfrågor påverkar risker och affärsmöjligheter för företaget.¹²⁶

¹²⁶ Svensk kod för bolagsstyrning 3 kap. 1 art.

5 Referenslista

5.1 Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 1975:103, s. 219

Prop. 1975:103 s. 382.

Prop. 1975:103, s. 413 f.

Prop. 1975:103 s. 486

Prop. 1975:103 s. 486

Prop. 1975:103 s. 475 f.

Prop. 1997/98:99

Prop. 2004/05:85 s. 219

Prop. 2004/05:85 s. 540

Prop. 2004/05:85 s. 372 ff.

Prop. 2004/05:85 s. 603.

Prop. 2015/16:193, s. 35.

Statens offentliga utredningar

SOU 1941:9 s. 300.

SOU 1988:38 s. 63.

SOU 1995:44 s. 11.

SOU 1997:168 s 68.

Direktiv

Europeiska kommissionen. "Direktiv 2014/95/EU om icke-finansiell rapportering.

Europeiska kommissionen. "Förslag till direktiv om företagsrapportering av hållbarhet (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD)." 2021.

Riksdagsskrivelser

Riksdagens publikation 109/2005 rd, sid. 39.

RP 109/2005 rd s. 18 och 39.

5.2 Litteratur

Af Sandeberg, C, *Aktiebolagsrätten* 2 uppl. (2007).

Almlöf, H, *Bolagsorganens reglering och ändamålsenlighet – En aktiebolagsrättslig studie om ägarledda bolag*, (2014).

Andersson, Niklas. *Recension av Erik Nerep, Aktiebolagsrättslig analys*, SvJT (2004).

Arvidsson, Niklas and Dotevall, Rolf *Shareholder power and sustainability in the Swedish corporate governance model* chapter 13, (2024).

Arvidsson, Niklas ”*Aktieägaravtal*” (2010).

Bergström, C & Samuelsson, P, *aktiebolagets grundproblem* (2012).

Bénabou, R. & J. Tirole *Individual and Corporate Social Responsibility*, *Economica* (2010).

CLRSG, *Modern Company Law for a Competitive Economy: The Strategic Framework*, (1999).

Davies, P. & S. Worthington, *Gower & Davies Principles of Modern Company Law*, 9 uppl. (2012).

Dotevall, R, *Aktiebolagsrätt* (2015).

Dotevall, R, *Skadeståndsansvar för styrelseledamot och verkställande direktör* (1989)

Eklund, K, & Stattin, D, *Aktiebolagsrätt och aktiemarknadsrätt*, uppl. 2:2 (2016)

Europeiska kommissionen. ”*Taxonomi för hållbar finansiering*.” Europeiska unionens officiella tidning, 2020.

Europeiska kommissionen. ”*Handlingsplan: Finansiering av hållbar tillväxt*.” (2018).

Friedman, M., *The Social Responsibility of Business is to increase its Profits*, *The New York Times Magazine*, (1970).

- Gregow, J, *om samtliga aktieägares samtycke och de rättsliga förutsättningarna för att åstadkomma bolagsstämmobeslut genom förenklade förfaranden*, Juridisk Tidskrift, (2001).
- Johansson, S, *Bolagsstämma*, (1990).
- Johansson, S, *Minoritetsrätt på bolagsstämma*, (1990).
- Johansson, S, *svensk associationsrätt i huvuddrag*, (2014).
- Keisu, J, Stattin, D, *Bolagsorgan och bolagsstyrning – En introduktion till organisation, styrning och kontroll i aktiebolag och aktiemarknadsbolag*, (2009).
- L. Halje, *Rättslig operationalisering av företags samhällsansvar*. (2022).
- Lindskog, S, *Aktieägaravtal – kommentarer med anledning av en avhandling*, SvJT (2011).
- Lindskog, S, *Aktiebolagslagen, kapitalskydd och likvidation*, JF-kommentaren, (1995).
- Milberg, L, & Broneus, S, *Minoritetskydd på aktiemarknaden*, 5 uppl, (2021).
- Nerep & Samuelsson, *Aktiebolagslagen – en lagkommentar* 2 uppl. (2009).
- Nial, H, *Minoritetskydd i aktiebolag*, SvJT (1941).
- Nerep, E, och Samuelsson, P, *aktiebolagslagen – en lagkommentar* kapitel 1- (2009)
- Ohlson, G, *Vikten av vinst, en studie om syftets betydelse i bolagsstyrning*, (2012).
- Peczenik, Aleksander, *Juridikens teori och metod*, Fritzes Förlag AB, Stockholm, (1995).
- Porter, M.E., & Kramer, M.R. *Creating Shared Value*. *Harvard Business Review*, (2011).
- Riechers, A., *Das "Unternehmen an sich": die Entwicklung eines Begriffes in der Aktienrechtsdiskussion des 20. Jahrhunderts*, (1996)
- Rodhe, K, *Medbestämmandelagen och aktiebolagslagen*, SvJT (1977).
- Sachs, J.D. *The Age of Sustainable Development*. *Columbia University Press*. (2015).
- Scheyvens, R., Banks, G., & Hughes, E. *The Private Sector and the SDGs: The Need to Move Beyond 'Business as Usual'*. *Sustainable Development*, (2016).
- Samuelsson, P, *En essä om vinst som värde* (2017).

- Sandström, T, *Svensk Aktiebolagsrätt* 4e upplaga, (2021).
- Sevenius, R, *Hållbarhet och vinst i aktiebolag* 5 uppl. (2021).
- Sevenius, R, *Praktisk bolagsstyrning – Roller, uppgifter och ansvar*, (2010).
- Sjöman, E, *Bolagsordningen, aktieägaravtalet och minoriteten*, (2008).
- Skog, R, ”betydelsen av vinstsyftet i aktiebolagslagen” SvJT (2015).
- Skog, Rolf, *Rodhes Aktiebolagsrätt*, (2020).
- Stattin, D, *Aktiebolagets funktion*, 1 uppl. (2021).
- Stattin, D, *Företagsstyrning – En studie av aktiebolagsrättens regler om ägar- och koncernstyrning*, 2 uppl. (2008).
- Stattin, D, Svernlöv, C, *Introduktion till aktieägaravtal*, 2 uppl. (2013).
- Strandberg, J, *Ansvar för affärsbeslut av bolagsledning i svensk rätt*, JT (2017/18).
- Svensk kod för bolagsstyrning* (2024).
- Svernlöv, C, *Aktiebolagslagen – en översikt*, 1 uppl. (2014).
- Taxell, L.E, *Aktieägarnas rättsskydd*, (1961).
- United Nations. "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development." (2015).
- Westermarck, D, *med flera Incitamentsprogram*, 1 uppl. (2019).
- Åhman, O, *Behörighet och befogenhet i aktiebolagsrätten*, (1997).
- Österman, J & Svernlöv, C, *CSR i företagsbeskattning* (2017).
- Östberg, J, *några tankar kring aktiebolagslagens vinstsyfte* i Andersson, Jan, Blad, Karin, Ehn, Clara & Östberg, Jessica: *Vänbok till Anders Lagerstedt: studier i associationsrätt och förmögenhetsrätt* (2020).
- Östberg, J, (SvJT), *Om aktieägares lojalitetsplikt*, SvJT (2018).
- Östberg, J, *Styrelseledamöters lojalitetsplikt*, (2016).

Internetkällor

United Nations, Fakta om de minst utvecklade länderna (MUL-länderna)
<https://unric.org/sv/fakta-om-de-minst-utvecklade-laenderna-mul-laenderna/>

2024-03-13

Kollegiet för svensk bolagsstyrning, Svensk bolagskoden
https://bolagsstyrning.se/gallande_kod 2024-03-09

RISE Research Institutes of Sweden, om gröna krav från EU
<https://www.ri.se/sv/berattelser/grona-krav-fran-eu-det-har-behover-du-veta>
2024-01-15

Europeiska rådet, den europeiska gröna given
<https://www.consilium.europa.eu/sv/policies/green-deal/>
2023-12-04

EU-Kommissionen, EU taxonomy for sustainable activities
https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en
2023-02-10

EUR-Lex, EU Taxonomiförordning (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/ALL/?uri=CELEX%3A32020R0852>
2024-03-10

Boverket, statens roll inom taxonomin
<https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2022/statens-roll-inom-taxonomin.pdf> 2022 2023-12-10

Svenskt Näringsliv 2022, taxonomirapport
https://www.svensktnaringsliv.se/bilder_och_dokument/rapporter/2m9s7g_taxonomirapportpdf_1182384.html/Taxonomirapport_public.pdf: 2022 2023-12-02

Kusnetz, Varför Paris-Avtalet är dömd till att inte lyckas
<https://insideclimatenews.org/news/28072021/pairs-agreement-success-failure/> Why the Paris Climate Agreement Might be Doomed to Fail. Inside Climate News. 2021
2023-12-09

SGBC, Vad är EU:s gröna taxonomi
<https://www.sgbc.se/utveckling/eu-taxonomin/vad-ar-eus-grona-taxonomi/> 2023d
2023-12-03

Boverket, statens roll inom taxonomin 2022
<https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2022/statens-roll-inom-taxonomin/> 2022
2023-11-25

SWECO, EU:s taxonomi och strategisk hållbarhet
<https://www.sweco.se/vart-erbjudande/miljo-och-hallbarhet/strategisk-hallbarhet/eus-taxonomi/> 2023 2023-12-10

SEB, Experter om hållbarhet och energipriserna,
<https://seb.se/privat/private-banking/vara-expertes-svarar/hallbarhet/darfor-stiger-energipriserna> 2023 2023-12-03

Europeiska kommissionen, Why do we need an EU taxonomy?
https://finance.ec.europa.eu/sustainable-finance/tools-and-standards/eu-taxonomy-sustainable-activities_en?fbclid=IwAR1SYTPI_I12Iw3zRO1ZcY6nP8DxEPAWPIGy1SyCQhonz1FcKpuHrpA2Dcc, 2023 2023-12-01

EUR-lex, Kom (2022) 71 EU-Direktiv om CSRD
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX:52022PC0071>
2024-03-10

Deloitte, direktiv om hållbarhetsrapportering
<https://www2.deloitte.com/se/sv/pages/audit/articles/Direktiv-om-hallbarhetsrapportering.html> 2024-03-10

Regeringen, om Taxonomi om miljömässiga hållbara investeringar
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/finansmarknad/taxonomi-ska-gora-det-enklare-att-identifiera-och-jamfora-miljomassigt-hallbara-investeringar/>
2023-11-25

Företagarna, Vad är SFDR?
<https://www.foretagarna.se/driva-eget-foretag/hallbarhetsportalen/sfdr-sustainable-finance-disclosure-regulation/> 2024-03-10

Forskning, ett samhälle utan ekonomiskt tillväxt, funkar det?
<https://www.forskning.se/2018/08/15/ett-samhalle-utan-ekonomisk-tillvaxt-funkar-det/>
2024-03-10

SvJT, Rättsdogmatik som vetenskap
<https://svjt.se/svjt/2004/1> 2024-03-10

F. Bystedt och A. Fredriksson, Forskning, innovationer och ekonomiskt tillväxt 2015,
<https://data.riksdagen.se/fil/A09A70E9-6516-4215-8D8B-12B3228B7257>
2014-03-15

<https://www.domstol.se/hogsta-domstolen/avgoranden/>

5.3 Rättsfall

Högsta domstolen

NJA 1962 s. 182

NJA 1962 s. 182.

NJA 1987 s. 394

NJA 2000 s. 404